

Årsrapport 2018

Økonomi

Miljø

Samfunn

Bærekraftig drift og samfunnsansvar i praksis

Innhold

Direktøren	3
Miljø og samfunn	4
Avfallshåndteringen	6
Vannverket	8
Energigjenvinning	10
Renseanleggene	12
Biogassanlegget	14
Forretningsområder	15
Styret	16
Beretning	17
Regnskap	19
Noter til regnskapet	21
Revisor	26

Direktøren

FREVAR KF eier, driver, vedlikeholder og utvikler kommunens anlegg innen behandling av avfall, rensing av avløp og produksjon av drikkevann. Vi er et foretak med fokus på drift, utvikling og vekst basert på våre kjernevirksomheter, vår kompetanse og våre anlegg.

Om året som har gått

2018 har vært et viktig år for FREVAR. Tidlig på året startet foretaket en prosess for å forbedre våre prestasjoner innenfor den tredelte bunnlinjen: miljø, økonomi og samfunn. Vi bruker arbeidsnavnet «bærekraftig drift for fremtiden», og ser i denne prosessen også på digitalisering, og de muligheter som finnes der.

Investering i ny røkgassrensing på energigjenvinningsanlegget, har vært en stor og viktig prosess for foretaket i 2018. I februar-mars 2019 har anlegget sin lengste stopp siden oppstarten i 1984. I slutten av mars skal ny røkgassrensing være i drift. Resultatet er lavere driftskostnader, bedre driftstilgjengelighet og vesentlig mer energi som kan leveres til våre kunder. Dette er i tråd med foretakets strategi og en viktig del av den sirkulære økonomien på Øra og i Fredrikstad.

Vi startet også andre viktige investeringer i 2018. Nye filterbunner på vannverket var nødvendig etter et havari sommeren 2017. Prosjektet har krevd store ressurser i innkjøpsprosessen, men går nå etter planen. Vannverk er blant de mest samfunnskritiske anlegg i et moderne samfunn.

På biogassanlegget har vi startet et nytt forbehandlingstrinn som bidrar til å øke anleggets driftstilgjengelighet. Anlegget har fortsatt utfordringer, men har en klar trend mot lønnsom drift. Allerede etter få ukers drift ser vi at anlegget blir viktig for den videre utviklingen innenfor biogassproduksjon.

Tradisjonen tro har FREVAR sammen med industrikollegaer på Øra, Fredrikstad kommune og Fredrikstad Næringsforening arrangert «Øra-konferansen». Øra-konferansen 2018 bød på gode presentasjoner og ivrige samtaler mellom deltakerne. Øra-industrien bidrar til den sirkulære økonomien både i Fredrikstad og i Norge og verden forøvrig.

I samarbeidets ånd søker Fredrikstad kommune, Sarpsborg kommune og FREVAR KF å finne en felles løsning for å møte nye krav til avløpsrensing. Et forstudie er gjennomført og etter bystyrevedtak i begge kommuner pågår en omfattende utredning. Målet er å se på konsekvenser med ulike organiseringer, tekniske løsninger med mer. Man er enige om at Øra er en egnet lokalitet for å potensielt bygge et nytt avløpsrenseanlegg som kan håndtere avløpet fra begge østfoldbyene.

Øra naturreservat feirer 40 år i 2019. Fredrikstad kommune er prosjektleder for selve markeringen, lørdag 28. september. FREVAR er aktivt med i forberedelsene til markeringen. I tillegg til bedring av ferdsel blir det blant annet visuelle natur- og industriopplevelser.

2018 har vært et aktivt år med utvikling innen alle våre virksomhetsområder. Jeg takker alle kunder og samarbeidspartnere for konstruktivt samarbeid.

I 2019 skal vi skape nye gode resultater innen den tredelte bunnlinjen (miljø, økonomi, samfunn) som er sentrale elementer i den sirkulære økonomien. FREVAR er verdt å bevare og utvikle.

Fredrik Hellström, direktør

Miljø og samfunn

Åpenhet ved alle sider av driften av anleggene gir trygghet for oss – og trygghet for våre naboer og eiere i Fredrikstad kommune.

FREVAR KF er en del av Fredrikstad kommune noe som betyr at offentleglova og lov om offentlige anskaffelser gjelder for oss. Det setter vi pris på. FREVAR tilbyr full åpenhet, og hvis noen ønsker å se oss i kortene, er de selvfølgelig hjertelig velkommen til det. Vi vet at offentlig eierskap av samfunnsmessig viktig infrastruktur sikrer allmennhetens innflytelse på samfunnsutviklingen. Driften av våre anlegg har stor innvirkning på både miljø, økonomi og samfunn her i distriktet. Vi tror at åpenhet bidrar til at denne påvirkningen blir positiv.

Samfunnsansvar i praksis

På FREVAR vet vi at kompetente og motiverte medarbeidere er vår viktigste ressurs.

Vi har 80 dyktige hverdagshelter som tar samfunnsansvar og sørger for verdiskapning i samfunnet.

Foretaket ønsker å være medvirkende til at unge mennesker får mulighet til utvikling og utdanning. Derfor har vi til enhver tid lærlinger, utplasseringselever og praksisplasser.

FREVAR er godkjent lærlingebedrift i fagene; industrimekaniker, elektro, gjenvinning og kjemiprosess. Gjennom året har FREVAR hatt lærlinger i alle fagene og vi er stolte over å kunne være en aktør som bidrar til at unge mennesker utdanner seg og oppnår fagbrev.

Flere ansatte har blitt inspirert av lærlingene og jobber mot fagbrev utover det de allerede har. I 2018 oppnådde en av de ansatte fagbrev i gjenvinningsfaget med meget godt bestått.

Likestilling

Foretaket har et aktivt forhold til likestilling, og kvinneandelen har økt i løpet av året. Ved utgangen av 2018 hadde foretaket 80 dyktige medarbeidere. Av disse er andelen 27,5 % kvinner og 72,5 % menn.

Av styrets 7 medlemmer er 4 kvinner og 3 menn. Dette utgjør en andel på 57,14 % kvinner og 42,85 % menn. Foretakets ledergruppe består av 3 kvinner og 3 menn.

Sykefravær og trivsel

FREVAR har vært knyttet til IA-avtale over flere år og arbeider kontinuerlig med å tilrettelegge for helsefremmende arbeidsplasser. Dette ivaretas blant annet i arbeidsmiljøutvalget, ved HMS-tiltak, tett oppfølging og tilrettelegging innenfor de rammene vi har til rådighet.

Det er av stor verdi at vi har engasjerte og initiativrige medarbeidere som administrerer og arrangerer ulike trivselstiltak. Foretaket har blant annet en velferdskomité som inviterer til ulike arrangement og administrerer firmahytte for de ansatte.

Sykefraværet for 2018 endte på 5,6 % mot 5,2 % i 2017. Dette er en liten oppgang i sykefraværet, men innenfor våre målrammer. Foretaket har i mange år hatt et jevnt lavt sykefravær. Vi skal fortsatt jobbe for reduksjon av sykefravær og et helsefremmende arbeidsmiljø.

Kommunikasjon og samhandling

Vi har tro på et åpent samarbeid i foretaket, og regelmessige oppfølgingsmøter.

Foretaket har flere faste samhandlingsarenaer, blant annet samhandlingsmøte mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte (SMAT), arbeidsmiljøutvalg (AMU), forhandlingsutvalget (FU) og allmøter. I arbeidsmiljøutvalget deltar også representanter fra bedriftshelsetjenesten (BHT) i Fredrikstad kommune.

Vi har i tillegg møter ved aktuelle saker som ikke faller naturlig inn i faste fora.

Samhandlingsmøtene er viktige fora for aktuelle saker som omfatter de ansatte og deres arbeidshverdag og vilkår.

For øvrig løser vi kommunikasjon og informasjon via intranett, og ulike digitale kanaler, og i tillegg snakker vi direkte med hverandre ☺

GDPR

Nye personvernregler ble innført i 2018. Nye rutiner er på plass for å ivareta personvern i henhold til nytt lovverk.

Miljøsertifisering

FREVAR er sertifisert i henhold til ledelsessystemet for miljø, ISO 14001 og vannverket er i tillegg sertifisert etter ledelsessystemet for kvalitet, ISO 9001.

Vi var blant de første i vår bransje med slik sertifisering tilbake i år 2000.

En sertifikatperiode varer i 3 år. I august 2018 ble vi resertifisert på begge standardene, som også var av nye utgaver. Det er Intertek Certification AS som gjennomfører sertifiseringsprosessen.

Virksomheten påvirker miljøet når det gjelder utslipp til luft og vann, støy og lukt. De påvirkningene som anses vesentlige for FREVAR totalt sett, er utslipp til luft og vann. Dette begrunnes i lovbestemte krav, samt:

- utslipp til luft fra energigjenvinningsanlegget i form av drøye 70.000 Nm³/h rensert røkgass
- utslipp til luft fra ca. 450 mål deponiareal (diffuse utslipp)
- utslipp til vann i form av ca. 30.000 m³/døgn rensert avløpsvann fra hovedrenseanlegget.

De største positive miljøpåvirkningene er:

- 15.000 tonn naturgass erstattes av klimanøytral avfallsbasert brenselbærer (damp).
- Investering på 150 mill. i ny røkgassrensing reduserer energigjenvinningsanleggets energiforbruk med 15 GWh, og vil ved salg redusere bruk av fossil energi hos kundene våre.
- 2 millioner liter diesel erstattes av klimanøytral biogass. Reduserer utslipp av NOx og partikler vesentlig på busstrafikken i Østfold.
- Fjernvarmesystemet tilføres ca. 10 GWh som erstatter i størrelsesorden 500.000 liter olje.
- Slam fra avløpsrensing/biogassproduksjon går til jordforbedring.
- Deponivirksomhet: Forurensede masser tas ut av kretsløpet til en riktig sluttbehandling.
- Energigjenvinningsanlegget fjerner miljøgifter fra kretsløpet.
- Mottar grovavfall fra husholdningene som bidrar til å øke gjenvinningsgraden i Fredrikstad kommune.

Avfallshåndtering

Avdelingen driver gjenvinningsstasjonen for Fredrikstad kommunes husholdninger og FREVARs deponiområder.

Gjenvinningsstasjonen

Gjenvinningsstasjonen tar imot farlig avfall og sortert grovavfall.

Det kommer over 100 000 biler med og uten henger til gjenvinningsstasjonen pr. år. På en hektisk dag i høysesongen kan det bli tømt 44 containere med sortert avfall.

FREVAR utfører all internt transport i egen regi.

Mengde- og lengdebegrensning

Etter innføring av maks mengde pr leveranse ble begrenset til 3 m³, lengde på bil og henger på 9 meter og at også alle varebiler må betale for levering av avfall, gikk mengden til gjenvinningsstasjonen raskt ned. I 2017 var det en liten oppgang mens det i 2018 gikk nedover igjen. Den nye ordningen har så langt vært vellykket. Det har vært satset mye på kundeveiledning og kontroll.

Kasserte fritidsbåter

Fra 1. oktober 2017 kunne man levere små fritidsbåter til FREVAR. Dette er båter under 15 fot. I 2018 ble det mottatt 163 stk. små fritidsbåter på FREVAR.

Mottatt avfall (tonn)

Deponi

FREVAR har et stort deponiområde med mange aktiviteter og stadige endringer. Det er flere km vei og sigevannssystem som holdes ved like og følges opp. Her nevnes noe av det som har hatt fokus dette året.

Håndtering av forurenset masse

Det er opprettet ny plass for håndtering av forurenset gravemasse. Dette var nødvendig da den gamle plassen hindret utvidelse av deponiet i henhold til deponiplanen. Nåværende plass vil kunne bestå i mange år fremover. Vi har i løpet av 2018 tatt imot masser fra bla. Follobanen, Bane Nor arbeider i Moss og lokale prosjekter.

Oppsamling av deponigass

På ulike steder i deponiet ligger det brønner og rør for oppsamling av deponigass, som ledes til en fakkell hvor gassen brennes. De senere år har vi hatt mye fokus på avfakling av deponigass, med gode resultater.

Slamhåndtering

Utkjøring av slam til landbruket påvirkes av varmere og våtere vær. I løpet av 1. kvartal 2018 opplevde vi lange kuldeperioder, slik at utkjøringen ble optimal. I 2018 har vi levert slam til landbruket tilsvarende hva vi produserer ved FREVAR.

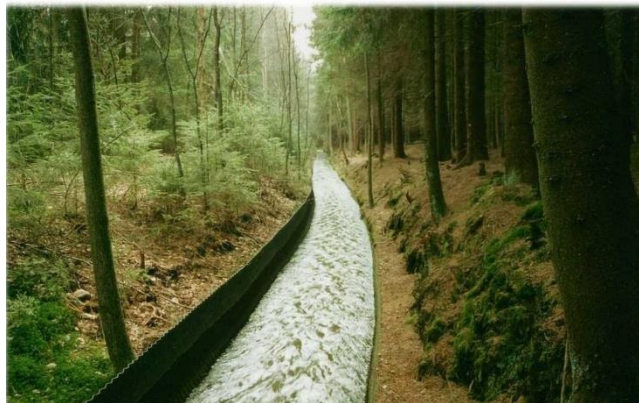

Vannverket

Vann er vårt viktigste næringsmiddel. FREVAR skal produsere nok vann og godt vann til Fredrikstad kommunes innbyggere.

Vannets vei

Vannverket har Glomma som råvannskilde. Råvannsinntaket ligger i Vestvannet/Isnesfjorden, en biarm av Glomma. Det er en terskelfjord, og vannet skiftes ut ca. 2 ganger i året. Fra Vestvannet graviterer vannet igjennom en 3 km tidligere tømmertunnel ned til et silhus. Videre renner vannet ved selvfall ca. 2,5 km inn til en råvannspumpe-stasjon. Fra pumpe-stasjonen løftes vannet ca. 60 m opp gjennom en ca. 2 km lang pumpeledning, og videre med selvfall i en 3 km lang rørledning ned til et silhus med mikrosil ved Borredalsvannet. Deretter videre med selvfall inn til vannverket. Borredalsvannet er et råvannsreservoar som er en del av vannverkets råvannsforsyning.

Bildet viser renna i Borredalen før den ble lukket i rør.

Vannverket er et fullrenseanlegg med koagulering, flokkulering, sedimentering, filtrering og desinfisering. Det benyttes aluminiumsulfat som fellingskjemikalium, polymer som hjelpekoagulant, natronlut til pH-justering og kloramin og UV til desinfisering. Koagulering og sedimentering er delt i 2 paralleller, mens filtrene er delt i 8 enheter. Filtrene er tomediafiltre med 0,65 m støttegrus og sand, og 0,8 m filtralite. I 2018 ble det igangsatt et prosjekt for utbytting av filterbunner og filtermasse.

Vannkvalitet og kontroll

Vannkvaliteten på råvann og rent vann overvåkes kontinuerlig. Det blir tatt vannanalyser hvor resultatene fortløpende blir overført til dataskjerm i kontrollrommet. I tillegg utføres det et prøveprogram for analyser i henhold til drikkevannsforskriften.

I 2018 har det vært normal kvalitet på råvannet. Året inneholdt både flom og tørke og tørken resulterte i et høyt vannforbruk. Kvaliteten på det ferdig produserte drikkevannet er godt innenfor gjeldende drikkevannsforskrift.

Fredrikstad kommune og FREVARs vannverk er koblet sammen med Sarpsborg kommune og Mosseregionen via MOVAR i et reservevannssamarbeid hvor et eller to vannverk kan forsyne seg selv og den tredje kommunen i beredskapssituasjoner og/eller ved større vedlikeholdsarbeider. Dette gir økt sikkerhet og beredskap for alle kommunene i samarbeidet. I 2018 var det høyere enn normalt forbruk av reservevann pga. lekkasjer på spesielle deler av ledningsnettet.

Vannproduksjon og avløp

Driftsdata

	2015	2016	2017	2018
Produsert mengde (m ³)	13 638 660	14 773 617	14 565 197	14 886 063
Internt bruk (m ³)	785 228	750 000	609 197	525 268
Solgt vann (m ³)	12 853 432	14 023 617	13 956 000	14 360 795

Vannproduksjonen har økt betydelig fra den gangen vannverket var nytt. Hovedårsakene er økt industrivirksomhet, flere abonnenter og det moderne menneskets behov og adferd.

Energigjenvinning

Avfallet – en viktig energiressurs. FREVAR brenner for miljøet!

Bærekraftig avfallshåndtering

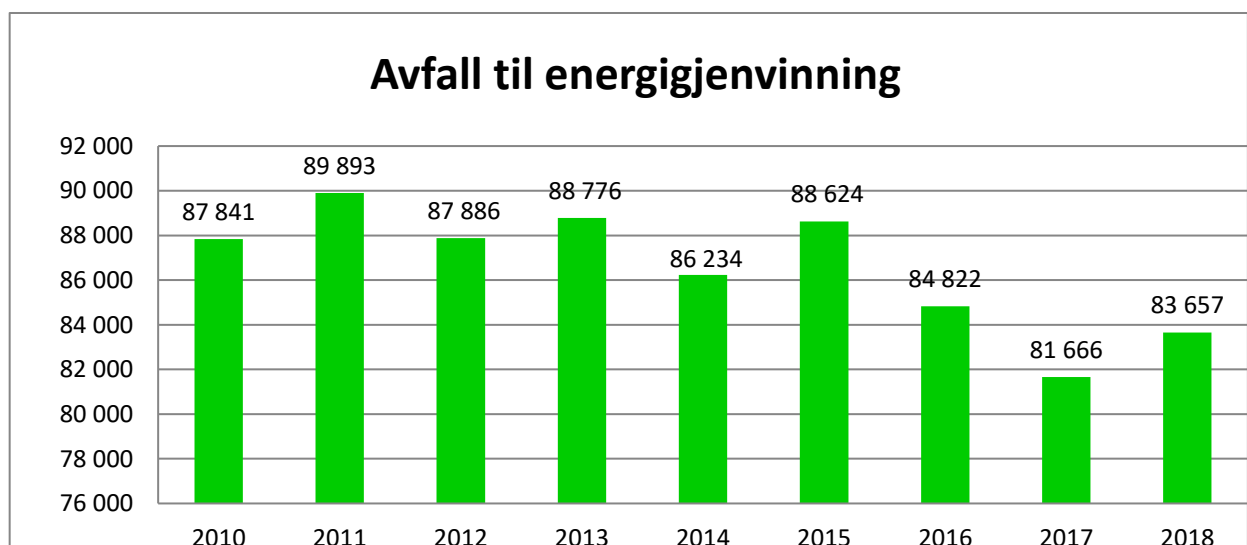
Et tilbakeblikk på driftsåret 2018 viser at drift og produksjon har vært i god overensstemmelse med forventede resultater. Til tross for tidens tann har anleggene fortsatt høy driftsregularitet og høy energiutnyttelsesgrad.

Det ble energigjenvunnet ca. 84 000 tonn avfall og derav produsert 235,8 GWh. Total leveranse av prosessdamp til industri og fjernvarme utgjør ca. 185 GWh. Restenergien utnyttet i egne anlegg.

Totalt levert fra kjelesystem

År	Mengde (tonn)	Produsert energi (GWh)	Energi-utnyttelsesgrad (Gj.v.-prosent)	Tilsv. tonn naturgass	Redusert tonn CO ₂
2018	83 761	235	97,8	15 430	41 822
2017	82 000	228	98,2	14 920	40 439
2016	84 822	231	97,2	15 116	40 971
2015	88 624	232	96,6	15 182	41 148
2014	86 234	230	98,6	15 051	40 793
2013	88 776	226	98,6	14 789	40 084
2012	87 886	207	96,7	13 546	36 714
2011	89 893	217	96,3	14 200	38 488
2010	87 841	222	96,2	14 527	39 374

Avfallsstatistikk og nøkkeltall

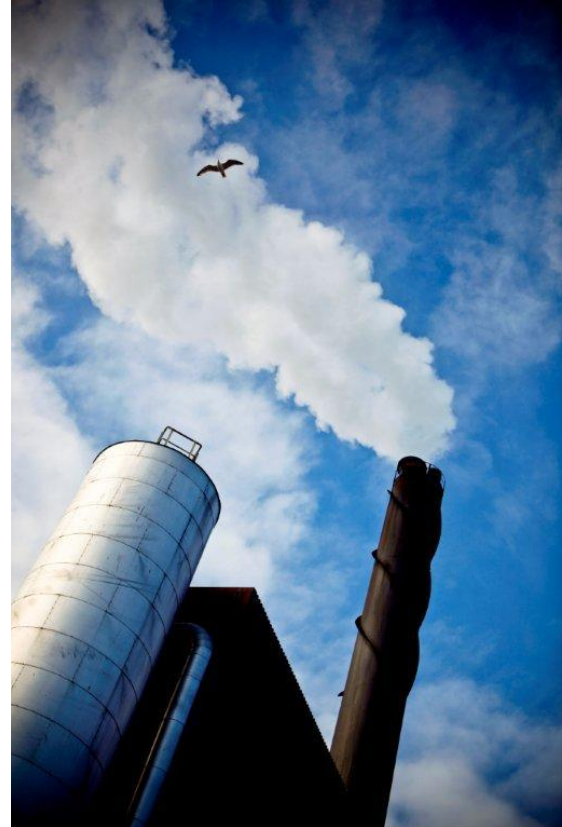
Økning og nedgang i antall tonn energigjenvunnet avfall i perioden 2010-2018

Anleggets miljøstandard

ISO 14001 er et styringsverktøy som medvirker til at avdelingens aktiviteter som påvirker miljøet overvåkes og kontrolleres kontinuerlig. Miljøstyringssystemet har også føringer som kan integreres med andre krav til styring. Det arbeides jevnlig med avdelingens HMS-aktiviteter. I det årlige oppsatte programmet inngår vernerunder, stikkprøver avfall, slaggprøver, utstyrskontroll, kontroll av oljeutskillere og oljetanker, brannøvelser, kalibrering, kursing m.m.

Avfallsforbrenning separerer effektivt miljøgifter fra kretsløpet. Biproduktene elektrofilterstøv og røkgasslam transporteres løpende til Langøya for sluttbehandling. Posefilterstøv gjenbrukes direkte i prosessen, og bunnaske (slagg) blir sortert for metaller, siktet og deretter løpende brukt som anleggsmasse på deponiområdet. De utsiktede metallene fra bunnasken blir resirkulert via smelteprosesser.

To konsesjonsmålinger ble utført i 2018. Kontrollmålingene bekrefter at FREVAR har styring og dokumentasjon på anleggets miljøstandard.

Utfordringer miljømessig i 2018 har vært CO-avvik. Vi har imidlertid hatt en vesentlig forbedring sammenlignet med 2017. De gjennomførte tiltakene har derved vært vellykket. Ytterligere tiltak har vært gjennomført i løpet av 2018. Bankeverk i konveksjonsdel av kjelene har blitt ytterligere rehabilitert. I tillegg har vi innført en ny metode for å fjerne slagg fra kjelene. Det benyttes nå en industrikanon med store haglepatroner for å skyte vekk slagg fra veggene. Tiltaket fungerer meget bra.

Utslippsmålinger

Resultater av utslippsmålinger 2018

Parameter	Snitt 2017	Snitt 2018	Første måling 2018	Andre måling 2018	Konsesjonskrav	Enhet
Støv	0,11	0	0	0	10	mg/Nm ³
Hg	0,27	0,41	0,62	0,2	30	µg/ Nm ³
Cd+Tl	0,09	0,3	0,18	0,42	50	µg/ Nm ³
Sum av (Pb+Cr+Cu+Co+Mn+Ni+As+Sb+V+Sn)	58	43	54	31	500	µg/Nm ³
CO	33	46	-	46	50/100	mg/ Nm ³
SO ₂	2	3,4	-	3,4	50	mg/ Nm ³
TOC	0	0	0	0	10	mg/ Nm ³
HF	0	0	0	0	1	mg/ Nm ³
HCl	0	0,5	-	0,5	10	mg/ Nm ³
Dioksiner	0,008	0,036	0,072	0,0	0,1	ng/ Nm ³
NH ₃	1,2	0,9	-	0,9	10	mg/ Nm ³
NO _x (NO ₂)	140	138	-	138	200	mg/ Nm ³

Renseanleggene

Rent badevann langs kysten vår. Avløpsrensing har en meget positiv innvirkning på vannkvaliteten i Glomma/Ytre Oslofjord.

FREVARs renseanlegg er et mekanisk/kjemisk anlegg som renser avløpsvann fra Fredrikstad og Hvaler kommuner. Tidligere tilhørende 10 pumpestasjoner med ledningsnett ble i 2018 overtatt av Teknisk drift i Fredrikstad kommune. FREVAR drifter også et naturbasert renseanlegg – Kvernhuset renseanlegg. Videre driftes et anlegg for vannbehandling fra røkgassrensetrinn fra energigjenvinningsanlegget - von Roll, samt sigevannsnettet på deponiet med tilhørende pumpestasjoner. I tillegg kommer substratmottak. FREVARs renseanlegg har også driftsansvar for et biogassanlegg og et oppgraderingsanlegg for biogass til drivstoffkvalitet.

Driftsdata

	2015	2016	2017	2018
Vannmengde tilført (m ³)	17 564 564	13 494 587	14 165 427	12 076 083
Til kjemisk trinn (m ³)	15 625 242	12 925 780	13 491 162	11 410 845
Overløp (m ³)	1 939 322	568 807	674 265	665 238
Forbruk av JKL (tonn)	6947	5685	6 151	6 082
Spesifikk forbruk av JKL (g/m ³)	464	462	489	533

En av utfordringene til avløpsrenseanlegget er at det i løpet av året er store variasjoner i tilførselen av avløpsvann til anlegget. Store nedbørsmengder gir store vannføringer grunnet fellessystemer samt lekkasjer inn i nettet. Tilførte mengder avløpsvann til avløpsrenseanlegget har variert fra ca. 19 000 m³ til over 110 000 m³ pr. døgn gjennom 2018. Det har vært en betydelig reduksjon på tilført vannmengde til avløpsrenseanlegget i 2018 i forhold til 2017. Det er utført lekkasjetetting på ledningsnett samt mindre naturlig tilrenning (tørkesommer). Det har også medført lavere kjemikalieforbruk totalt sett. Renseanlegget hadde i 2018 en rensegrad på 88,6 % for totalfosfor, som ligger svært nær kravet på 90 % i driftstillatelsen, og uten å beregne inn mengden fosfor som kommer fra anleggsinterne returstrømmer fra biogasssubstrat. Anlegget har møtt rensekravet på biologisk materiale målt som KOF, men møter ikke kravet målt som BOF. Det er igangsatt arbeid med planlegging av nytt rensetrinn for å møte kommende krav fra fylkesmannen.

Kvernhuset renseanlegg

Kvernhuset RA er et naturbasert renseanlegg som renser avløpsvann fra Kvernhuset skole og 6 eneboliger. Kvernhuset renseanlegg består kort fortalt av slamavskiller og innløpskum, etterfulgt av et biofilter og to fosforfilter. I tillegg er det et barkfilter for luftfjerning. FREVAR har hatt driftsansvar for anlegget siden oppstart. Anlegget fortsetter å levere imponerende renseresultater, så også for 2018.

Driftsdata

	2015	2016	2017	2018
Renset vannmengde (m ³)	5003	5911	7 036	5 011
Overløp (timer)	604	74	101	139
Slamtømming (m ³)	0	0	0	0

Anlegget blir kontrollert ved servicebesøkene til Bioforsk, som utføres 4 ganger pr. år.

Luktreduksjonsfilteret blir sjekket 2 ganger per år av leverandør. Filtermassen ble sist skiftet ut i 2018, i tillegg har det blitt installert en ny frekvensstyrt luftvifte til luktreduksjonsfilteret. Luktreduksjonsfilteret fungerer bra og det er heller ikke blitt registrert noen luktklager i 2018.

Von Roll-anlegget

Driftsdata

	2015	2016	2017	2018
Vannmengde tilført (m ³)	22 841	22 831	25 025	26 293
Vannmengde til utløp (m ³)	4568	10 681	15 868	20 531
Forbruk av (TMT-15) kg	9000	9000	9 000	9000

I 2018 er det tilført 26 293 m³ til von Roll-anlegget, av disse har 20 531 m³ gått til utløp. Resten er blitt sendt tilbake til energigjenvinningsanlegget og gjenvunnet (5 708 m³). Innløpsmengden er på samme nivå som tidligere år. Gjenvinning av vann tilbake til energigjenvinningsanlegget er redusert fra tidligere og det er pumpet mer til utløp. Grunnen til dette er driftsmessige forhold på energigjenvinningsanlegget. Dette har medført økt bruk av kjemikalier.

Doseringen av fellingskjemikalier ligger på samme nivå som tidligere år.

Von Roll-anlegget avvikles i 2019 i forbindelse med at energigjenvinningsanlegget bygger nytt røkgassrensseanlegg.

Biogassanlegget

Vårt nyeste anlegg er en viktig brikke i biogassatsningen i Østfold.

Biogassanlegget er FREVARs nyeste anlegg. Første spadetak ble foretatt november 2011, og det stod ferdig i juli 2013. Enova bevilget 15 mill. i støtte og den totale investeringen ble på ca. 120 mill.

Hva skjer i biogassanlegget?

- Biologisk behandling av matavfall fra kommuner og fra næring.
- Produserer biogass som brukes til miljøvennlig drivstoff for busser og andre kjøretøy.
- Leverer biogass til de nye bussene i Østfold.
- Kapasitet på behandling av 30 000 tonn matavfall i året.
- Et viktig miljø- og klimatiltak; biogass erstatter produkter basert på fossile kilder.

Teknologi

Biogassanlegget er bygget med beste tilgjengelige teknologi i markedet.

Oppgradering av gassen foregår med fjerning av CO₂ i en såkalt aminprosess. Dette sikrer at biogassen som drivstoff blir CO₂-nøytral, og gir en miljøvennlig drift av gassbiler i fremtiden.

- 4 stk. mottakstanker à 200 m³
- 1 stk. utråtningstank på 3 000 m³
- 3 stk. hygieniseringstanker à 17 m³
- 1 stk. luktreduksjonsanlegg
- 1 stk. oppgraderingsanlegg av rågass til drivstoffkvalitet
- 1 stk. komprimerings- og flakfyllingsanlegg for gassen

Biogass som drivstoff

Biogass er et CO₂-nøytralt drivstoff, og er et av de mest miljøvennlige drivstoffalternativene vi har i dag. Karbondioksidet som genereres ved forbrenning av biogass som drivstoff, er allerede en del av det naturlige kretsløpet. Ved å bruke biogass i stedet for bensin eller diesel, unngår man å tilføre ny CO₂ til atmosfæren. Dessuten har biogass en positiv miljøeffekt, fordi bruk av biogass reduserer utslipp av svevestøv og nitrogenoksider.

Biogass som drivstoff er svært godt egnet for både busser, taxier og næringsliv. Østfold kollektivtrafikk kjører over 100 busser med biogass som drivstoff i Fredrikstad, Sarpsborg, Hvaler og Råde. Til sammen bidrar disse bussene til betydelig reduksjon av klimagassutslipp.

Forretningsområder

Alt forretningsengasjement bygger på foretakets verdier, vedtekter og vedtak i våre styrende organer. Det fokuseres på positive synergier, kvalitet og kompetanse.

Østfold Gjenvinning AS – ØGAS (eierskap 34,02 %)

For FREVAR er ØGAS strategisk viktig. Sammen med den andre eieren, Norsk Gjenvinning AS, ønsker vi å delta i den delen av verdikjeden som omhandler sortering av næringsavfall for materialgjenvinning og brenselsproduksjon.

Eierskap i ØGAS gir oss økonomisk avkastning, samt innflytelse på utviklingen av en viktig bedrift beliggende på vårt område.

Fredrikstad Fjernvarme AS – FFAS (eierskap 32,5 %)

FREVAR eier FFAS sammen med Fredrikstad Energi og Varme Acquisitions AS.

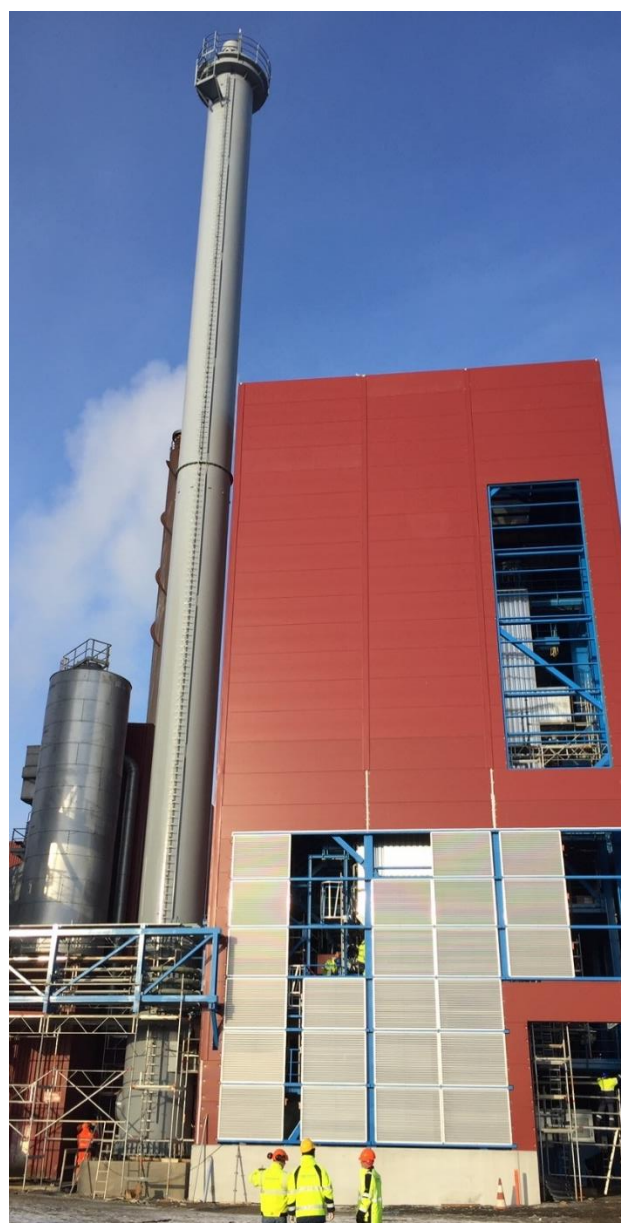
Siden 2004 har FREVAR hatt driftsansvaret for selskapets varmesentraler, mens utbygging av rørsystemet har foregått. Hovedvarmekilde for FFAS er Kvitebjørn BIO-EL AS. FREVAR er reservevarmekilde for FFAS.

12. mars 2019 endret eierforholdene i FFAS seg. Fredrikstad Energi solgte sine aksjer. FREVAR eier nå 43,1 % og Varme Acquisitions AS eier 56,9 %.

Bildet viser FREVARs nye røkgassrensianlegg, som vil stå ferdig første kvartal 2019.

Kvitebjørn BIO-EL AS - Bio-El (25-års operatøravtale)

BIO-EL Fredrikstad AS bygde i 2007 et energigjenvinningsanlegg i tilknytning til FREVARs eget anlegg på Øra. Anlegget har vært i drift fra midten av 2008, og samdriftes med FREVARs anlegg iht. operatør- og samarbeidsavtaler. Anlegget er hovedleverandør av energi til FFAS. Selskapet ble solgt til Kvitebjørn Energi AS i 2018, og byttet samtidig navn.

Styret

*FREVAR er et kommunalt foretak – en del av kommunen.
Styret rapporterer til bystyret i Fredrikstad.*

Styrets sammensetning

Dagens styre tiltrådte i februar 2016. Alle styremedlemmene, 5 valgt av bystyret og 2 valgt av de ansatte ved foretaket, er likeverdige medlemmer.

Direktøren er direkte underlagt styret.

De prinsippene som ligger til grunn for organisering i et kommunalt foretak gir styret stor selvstendighet, uten å svekke den kommunale styringen av virksomheten. Til forskjell fra kommunalt eide aksjeselskap, som er rettslig og økonomisk adskilt fra kommunen, er kommunale foretak en juridisk del av kommunen.

Styrets arbeid

I løpet av 2018 har styret avholdt 10 styremøter. Det har blitt behandlet 27 saker, hvor saksframlegget har blitt forberedt av administrasjonen ved foretaket. Tre av sakene (årsregnskap 2017, budsjett og handlingsplan 2019-2022 og strategi for 2018-2035) har blitt endelig vedtatt av bystyret som er foretakets representantskap.

I 2018 har styret deltatt på avfallskonferansen, bransjens største fagkonferanse i Norge, og enkelte andre fagkonferanser.

I tillegg har styret og foretakets ledergruppe vært på fagbefaring og strategiseminar.

Året har vært preget av driftsmessige utfordringer. Det har vært arbeidet kontinuerlig med å bedre driften og lønnsomheten på biogassanlegget. I tillegg har det vært en vedvarende utfordring at det oppstod forsinkelser på det nye røkgassrensaneanlegget. De ansatte og ledelsen har vist sin kompetanse og innsatsvilje i praksis. Styret har gjort vedtak om investeringer med innvirkning på anleggenes framtid.

Året har også vært preget av større samarbeidsprosjekter som har krevd fokus.

Styret er meget tilfreds med resultatet for 2018. Dette gjelder både innenfor den selvkostfinansierte delen, og den kommersielle delen. Årets næringsoverskudd er større enn budsjett, noe som blant annet kommer av målrettet arbeid, fokus på synergier og høy kompetanse innenfor mange områder.

Victor
Kristiansen
styreleder

Hege
Dubec
nestleder

Leif Eriksen

Gretha
Thuen

Erika
Nesteng

Cecilie
Sahlin

André
Kazinci

Fredrik
Hellström
direktør

Ann-Kristin
Stedjeberg
sekretær

Beretning

FREVAR er organisert som et kommunalt foretak og fører regnskap etter regnskapsloven. Den største delen av omsetningen kommer fra andre enn eieren Fredrikstad kommune. Foretaket framstår som en sterk og konkurransedyktig aktør i markedet.

Resultatet

I 2018 kom ca. 68 % av omsetningen fra konkurranseutsatt næringsvirksomhet, mens ca. 32 % av omsetningen er avgifts-finansiert, og drives etter selvkostprinsippet. Hvilke deler som skal drives etter forretningsmessige prinsipper, er spesifisert i stiftelsesgrunnlaget til foretaket.

Forutsetningen for fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet for 2018 er satt opp under denne forutsetningen. Regnskapet er revidert iht. regnskapsloven.

2018 har vært et år med høyt aktivitetsnivå. Det har gjennom året vært fokusert på god drift av anleggene og utvikling av organisasjonen. Driftsmessig har vi hatt utfordringer både på biogassanlegget og energigjenvinningsanlegget.

For energigjenvinningsanlegget har det vært spesielt utfordrende at det nye røkgassrensaneanlegget ble forsinket, og vil stå ferdig først i 2019.

Foretakets regnskapsmessige resultat for forretningsvirksomheten i 2018, ble et overskudd på kr 12,6 mill. etter skatt. Dette er 6,7 mill. bedre enn budsjett for 2018, og kommer i hovedsak av mottatt utbytte, mottak av masser til deponiet samt utsatt stopp energigjenvinningsanlegget.

Resultatet av selvkostvirksomheten er saldert mot bundne selvkostfond.

Resultatet av de kalkulatoriske renteendringene for 2018, anbefales å avsettes til foretakets egenkapital. Dette for å kunne møte evt. underskudd som oppstår i årene som kommer.

Tabellen viser årets resultat i hele 1 000:

Avdeling	Resultat drift	Selvkost drift	Næring før skatt	Kalkulatorisk renteendring	Resultat kalk.renter	Endelig selvkostresultat	Skatt	Næring etter skatt
06 Adm & Ledelse	-	-	-	-2 166	-1 846	-	-	-
11 RA	2 430	2 265	165	1 762	-	4 027	-	165
12 FA	-8 271	1 873	-10 144	219	-	2 093	2 357	-7 787
13 AH	-12 085	-618	-11 467	19	-	-599	3 104	-8 364
14 VA	2 107	2 049	58	165	-	2 214	-	58
38 NÆRING AVLØP	3 288	-	3 288	-	-	-	-	3 288
	-12 531	5 569	-18 100	0	-1 846	7 734	5 460	-12 640

Den delen av foretaket som genererer næringsresultater er hovedsakelig prosessindustri i anlegg (energigjenvinningsanlegget og biogassanlegget). I tillegg er deponiområdet, som mottar og håndterer avfall og masser, definert som næringsvirksomhet.

Foretakets evne til stadig å generere overføringer av frie midler til kommunen er verdsatt. Det er imidlertid i inneværende planperiode et sprik mellom kommunens budsjetterte forventninger og FREVARs budsjetterte næringsoverskudd.

Det arbeides kontinuerlig med å effektivisere og finne løsninger som kan balansere foretakets behov og kommunens forventninger, på en langsiktig og bærekraftig måte, i forhold til både miljø, samfunn og økonomi.

Avvik i forhold til budsjettet

Driften av foretakets anlegg har vært mer lønnsom enn forventet i 2018. Til tross for dette har enkelte kostnadskonti i regnskapet betydelige avvik fra det vedtatte budsjettet.

Kostnaden for klimavoter har økt betydelig utover hva vi forutså, og i tillegg har vi justert en periodisering.

Kostnadene for drift av kompaktor (brukes til drift av deponiet) er innenfor normalforbruk, men budsjettet var uteglemt. Andre kostnader som f. eks. strøm og vann varierer ut fra forbruk og/eller pris, og avhenger av den totale produksjonen ved anleggene.

Resultatdisponering

Resultatet innenfor selvkostområdet er saldert mot bundne selvkostfond pr. avgiftsområde. Årets resultat ga følgende endringer i foretakets selvkostfond.

	IB 2018	2018		UB 2018
		Renter/ovf*	Avregning	
Renovasjon	-9 707	-215	1 494	-8 429
Vann	-6 118	-121	2 214	-4 025
Avløp	-448	16	4 027	3 595
	-16 274	-320	7 734	-8 859

Foretakets selvkostaktiviteter har totalt i året hatt et resultat på 7,7 mill. som må overføres fra selvkostfonds. Det var budsjettert med bruk av 5,2 mill. fra fond.

Forsinkelser i den avtalemessige overføringen av pumpestasjoner fra FREVAR til Teknisk drift har medført kostnader til avskrivninger og kalkulatoriske renter på nær 4 mill. som ikke har vært budsjettert på FREVAR.

Selvkostfondene skal benyttes til drift innenfor de forskjellige avgiftsområdene innen 3-5 år. Dette bidrar til at avgiftene kan holdes mer stabile.

Resultatet fra årets næringsdrift er et overskudd på kr 12.639.607,-. Resultatet av årets kalkulatoriske rentendringer ble på kr 1.845.866,-.

Beslutning om disponering av næringsoverskuddet treffes av foretakets representantskap, som er bystyret i Fredrikstad kommune.

FREVAR KF – sirkulær økonomi i praksis!

Resultatregnskap pr. 01.01. – 31.12.

	Note	2018	2017
Salgsinntekt	9	261 152 197	247 821 465
Annen driftsinntekt		13 157 926	15 970 739
Sum driftsinntekt		274 310 123	263 792 203
Varekostnad		-50 185 490	-45 047 515
Lønnskostnad	4,5	-68 194 835	-66 915 224
Avskrivning	1	-26 857 833	-26 045 831
Nedskrivning		-4 134 626	-1 681 487
Annen driftskostnad		-109 994 075	-101 406 935
Sum driftskostnad		-259 366 859	-241 096 992
Driftsresultat		14 943 264	22 695 212
Inntekt fra investering i aksjeselskap	7	1 625 000	1 500 000
Renteinntekter		2 406 075	2 168 385
Andre finansinntekter		29 388	64 767
Rentekostnader		-6 426 744	-5 586 970
Andre finanskostnader		-45 882	-70 224
Resultat før selvkostavregning		12 531 100	20 771 170
Overføring selvkostfond	12,13	7 734 450	-773 897
Endring kalkulatorisk rente	12	-319 695	-323 970
Ordinært resultat før skattekostnad		19 945 855	19 673 302
Skattekostnad	15	-5 460 581	-5 583 336
Årsresultat		14 485 274	14 089 966

Balanse pr. 01.01. – 31.12.

EIENDELER	Note	2018	2017
Anleggsmidler			
Immaterielle eiendeler			
Utsatt skattefordel	15	26 637 837	26 934 406
Sum immaterielle eiendeler		26 637 837	26 934 406
Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	1,14	308 394 076	327 527 703
Anlegg under oppføring	1	125 932 898	4 766 065
Maskiner, anlegg, inventar ol.	1,14	47 398 199	53 350 063
Skip, rigger, fly o.l.	4,5	0	0
Sum varige driftsmidler		481 725 173	385 643 832
Finansielle anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler	7	14 051 000	14 051 000
Sum finansielle anleggsmidler		14 051 000	14 051 000
Sum anleggsmidler		522 414 010	426 629 238
Omløpsmidler			
Varelager		12 691 596	12 150 152
Fordringer			
Kundefordringer		44 367 394	49 330 440
Andre fordringer		2 004 933	4 908 218
Sum fordringer		46 372 327	54 238 658
Bankinnskudd, kontanter o.l.	8	95 993 875	211 665 207
Sum omløpsmidler		155 057 798	278 054 016
Sum eiendeler		677 471 808	704 683 253

EGENKAPITAL OG GJELD	Note	2018	2017
EGENKAPITAL			
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital	11	218 610 085	212 520 120
Sum opptjent egenkapital		218 610 085	212 520 120
Over- underskudd forretningsdrift	11	14 485 273	14 089 966
Sum egenkapital		233 095 358	226 610 086
GJELD			
Avsetning for forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser	4	12 245 621	11 104 799
Andre avsetninger for forpliktelser	2,13	44 167 636	54 870 279
Sum avsetninger for forpliktelser		56 413 257	65 975 078
Annen langsiktig gjeld			
Gjeld til kredittinstitusjoner	3	325 613 750	348 726 250
Sum annen langsiktig gjeld		325 613 750	348 726 250
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		42 296 774	39 976 486
Betalbar skatt	15	5 164 013	4 892 687
Skyldige offentlige avgifter		1 537 584	3 582 519
Annen kortsiktig gjeld		13 351 071	14 920 148
Sum kortsiktig gjeld		62 349 442	63 371 841
Sum gjeld		444 376 450	478 073 168
Sum egenkapital og gjeld		677 471 808	704 683 254

Fredrikstad, 15.02.2019

 Victor Kristiansen
 styreleder

 Hege Dübuc
 nestleder

 Erika Nesteng
 styremedlem

 Gretha Thuen
 styremedlem

 Leif Eriksen
 styremedlem

 Cecilie Sahlin
 styremedlem

 André Kazinci
 styremedlem

 Fredrik Hellström
 direktør

Noter til regnskapet

Regnskapsprinsipper

Regnskapet er satt opp etter regnskapslovens regler.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi dersom verdifallet ikke forventes å være forbigående. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende.

Lager

Lagerbeholdningen er verdsatt til inngående verdier.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlets levetid dersom de har levetid over 3 år og har en kostpris som overstiger kr 50 000. Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende under driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet.

Pensjoner

Foretakets pensjonsansvar i forhold til den ordinære tariffestede pensjonsordningen er dekket gjennom pensjonsordning i Kommunal Landspensjonskasse. Denne ordningen gir en definert ytelse i henhold til tariffavtalen i kommunal sektor. Foretaket følger NRS6 ved regnskapsføring av pensjon.

I tillegg til den ordinære tariffestede tjenstepensjonsordningen kommer ytelser i form av avtalefestet pensjon til aldersgruppen 62 til 64 år. Forpliktelsen knyttet til arbeidsgivers egenandel ved ansattes faktiske bruk av ordningen er balanseført

Skatter

Skattekostnad består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt/skattefordel er beregnet på alle forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Utsatt skatt er beregnet med 22 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt skattemessig underskudd til framføring ved utgangen av regnskapsåret. Netto utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at denne kan bli nyttiggjort. Betalbar skatt og utsatt skatt er regnskapsført direkte mot egenkapitalen i den grad skattepostene relaterer seg til egenkapitaltransaksjoner.

Transaksjoner i utenlandsk valuta

Fakturaer i utenlandsk valuta bokføres med valutakurs på tidspunktet for fakturamottak. Valutakursdifferanser som oppstår fram til fakturaen blir betalt bokføres som finansinntekter/-kostnader.

Note 1 – Varige driftsmidler

(Alle tall i 1000)

	Kjøretøy/ anl.mask.	Inventar/ utstyr	Maskiner	Bygninger	Ledninger/ dammer	Totalt
Anskaffelseskost 31.12.2017	18 011	4 601	215 834	327 279	162 447	728 172
Tilgang driftsmidler		67	4 449	1 391		5 907
Avgang/nedskrivning*	-		1 020	3 115		4 135
Anskaffelseskost 31.12.2018	18 011	4 668	219 263	325 555	162 447	729 944
Akkumulerte avskrivninger	14 861	4 421	175 261	140 712	38 898	374 153
Balanseført verdi pr. 31.12.2018	3 150	247	44 002	184 843	123 549	355 791
Avskrivninger 2018	1 107	36	8 304	14 031	3 379	26 857

* Nedskrivning av rister på energigjenvinningsanlegget for at ristbeholdningen skal gjenspeile reell verdi. Det gamle røkgassrensaneanlegget er nedskrevet til å gjenspeile resterende levetid, 3 mnd., når nytt anlegg tas i bruk på energigjenvinningsanlegget.

Varige driftsmidler avskrives lineært over den antatte økonomiske levetiden for de enkelte driftsmidlene.

Følgende økonomiske levetider er benyttet:

* Bygninger og annen fast eiendom	10-80 år
* Biler og maskiner	7-20 år
* Inventar og kontormaskiner	5-15 år
* Tomter, utearealer	0 år

Spesifikasjon av anlegg under oppførelse

Navn	Prosjekt	Avd.	Totalt UB 1130	Budsjett ramme
IKT-utvikling	5060	6	821	3 000
DMF Pilot nye avløpsrensekrav	5138	11	-120	1 500
Ny røkgassrensing FA	5235	12	117 481	140 000
Rehab. av kjeler for energigjenvinning	5236	12	210	3 000
Nye filterbunner og masse VA	5430	14	1978,67	32 000
Ny vekt	5601	36	522	1 000
Nytt substratrenseanlegg BA	5806	38	5 040	8 000
			125 933	188 500

Note 2 Avsetninger og forpliktelser

(Alle tall i 1000)

Andre avsetninger for forpliktelser består av:

	2018	2017
Regnskapsmessig frie avsetninger:		
Utsatt inntekt knyttet til igangværende deponi	8 338	7 564
Omsstillings- og omstrukturingsfond	12 000	12 000
Utsatt inntekt påbegynt prosjekt	7 374	7 374
Utsatt inntekt knyttet til andre forpliktelser	7 597	11 658

Regnskapsmessig bundne avsetninger:

Bundne selvkostfonds iht. avgiftsområder	8 859	16 274
Sum	44 168	54 870

Utsatt inntekt er en måte å periodisere regnskapet på. Dersom man mottar inntekter et år, men forventer at hele eller deler av de tilhørende kostnadene kommer et senere år, kan man utsette inntektsføring av hele eller deler av beløpet for å sikre regnskapsføring i samme år.

Det har i perioden vært en netto endring på utsatte inntekter på totalt kr 3,3 mill., se note 9 for fordeling pr. avdeling.

Stadig endrede rammebetingelser innenfor avfallsmarkedet gjør det sannsynlig at energigjenvinningsanlegget (FA) må påregne kostnader til omstilling av driften. FA opplever usikkerhet rundt dagens energiavsetning som kan medføre behov for rask omstilling av drift og energiproduksjon. FA har satt av kr 12 mill. til evt. omstrukturingskostnader.

Utsatt inntekt knyttet til andre forpliktelser omfatter bl.a. avsatte midler til rivning av sykehusforbrenningsanlegget (SYFA) på kr 2,7 mill. I tillegg kommer bl.a. periodisering av engangsinntekt på kr. 5 mill fra Bio-EI Fredrikstad AS, nå gjenstående kr 1,3 mill., avsetning til sigevanns- og deponigassrør i aktiv fylling på kr 1,3 mill.

Se også note 13 vedrørende bundne selvkostfonds.

Note 3 Langsiktig gjeld

(Alle tall i 1000)

Langsiktig gjeld med forfall senere enn 5 år

	2018	2017
Gjeld til kredittinstitusjoner	213 555	235 264
Sum	213 555	235 264

Spesifikasjon av lånekapital

Låneinstitusjon	Saldo 31.12.17	Avdrag 2018	Renter 2018	Saldo 31.12.18	Gj.sn. rentesats
Norges Kommunalbank					
	38 160	3 180	594	34 980	1,63 %
	4 900	1 400	514	3 500	1,83 %
	29 000	2 000	724	27 000	1,64 %
	45 748	3 155	65	42 593	1,54 %
	117 808	9 735	1 897	108 073	1,68 %
Kommunekreditt Norge					
	7 830	1 305	165	6 525	2,30 %
	26 775	1 700	450	25 075	1,73 %
	27 200	1 700	535	25 500	2,03 %
	169 114	8 673	3 380	160 441	2,05 %
	230 919	13 378	4 530	217 541	2,02 %
Sum total lånekapital	348 727	23 113	6 427	325 614	1,91 %

Note 4 Pensjoner

Foretaket har en usikret pensjonsordning i form av tariffestet avtalefestet førtidspensjonsordning (AFP) innen KLP. Denne forpliktelsen omfatter 80 aktive.

Pensjonskostnader inkl. AGA	2018	2017
Nåverdi av årets opptjening	8 309	7 434
Rentekostnad	3 370	3 400
Brutto pensjonskostnad	11 679	10 835
Forvelet avkastning	-4 220	-3 445
Administrasjonskostnad/Rentegaranti	412	391
Netto pensjonskostnad inkl. adm.kost.	7 871	7 781
AGA netto pensjonskostnad inkl. adm.kost.	1 109	1 097
Resultatført aktuelt tap (gevinst)	857	901
Resultatført pensjonskostnad	9 838	9 779
Pensjonsforpliktelser	2018	2017
	Beste estimat	Beste estimat
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	143 992	139 709
Pensjonsmidler	105 892	99 117
Netto forpliktelse før AGA	38 100	40 592
AGA	5 372	5 724
Netto forpliktelse inkl. AGA	43 472	46 316
Ikke resultatført aktuelt gevinst (tap)	-31 226	-35 211
Balanseført netto forpliktelse etter AGA	12 246	11 105

Ved beregningen er følgende forutsetninger lagt til grunn:

	2018	2017
Årlig avkastning	4,30 %	4,00 %
Diskonteringsrente	2,60 %	2,30 %
Lønnsvekst	2,75 %	2,50 %
G-regulering	2,50 %	2,25 %
Forventet frivillig avgang:		
Under 20 år	20 %	
20-23 år	8 %	
24-25 år	6 %	
26-30 år	6 %	Med fradrag av 0,4% for hvert år over 25 år
31-45 år	4 %	Med fradrag av 0,2% for hvert år over 30 år
46-50 år	1 %	Med fradrag av 0,1% for hvert år over 45 år
over 50 år	0 %	
Forventet uttaksandel:		
62 år	25 %	
63 år	35 %	
64 år	41 %	
65 år	55 %	
66 år	65 %	

Note 5 Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte mm.

(Alle tall i 1000)

Lønnskostnader	2018	2017
Lønninger	51 323	50 234
Arbeidsgiveravgift	8 327	8 099
Pensjonskostnader	7 992	8 050
Andre ytelser*	1 385	1 294
Sum	69 027	67 677

*Andre ytelser Inneholder kr 0,8 mill. andre fordeler i arbeidsforhold som vises som annen driftskostnad i resultatregnskapet. Sum lønnskostnader er derfor kr 0,8 mill. høyere enn lønnskostnadene i resultatregnskapet. Gjennomsnittlig antall ansatte i løpet av regnskapsåret har vært 80 ansatte.

Ytelser til ledende personer		2018	2017
Daglig leder	Lønn	1 265	1 125
	Annen godtgjørelse	136	136
	Pensjonskostnader	222	
Styret	Lønn	354	297
	Annen godtgjørelse (møtegodtgjørelse)	219	231
Revisor		2018	2017
Revisjonshonorar utgjorde:		155	172
Bistand i forbindelse med skatteplikt utgjorde:		61	43

Note 6 Miljøforpliktelser

Selskapets drift er underlagt konsesjonsvilkår mht.:

- Drift av energigjenvinningsanlegg, avfallsbehandling
- Avløpsrensing
- Drikkevannsforskrifter

I tillegg følger selskapet bestemmelsene i internkontrollforskriften, og er sertifisert etter miljøstandard ISO 14001. Jamfør øvrig omtale i årsrapporten.

Note 7 Finansielle anleggsmidler

Selskap/forening	Balansført verdi	Eierandel	Utbytte 2018
Fredrikstad Fjernvarme AS	13 710 000	32,50 %	1 625 000
Østfold Gjenvinning AS	340 000	34,02 %	
Norsk Vann	1 000	Medlemsandel	

Note 8 Bundne midler

Av foretakets bankinnskudd er kr 2.276.818,- bundne skattetrekksmidler. Av foretakets avsetninger er kr 8.858.923,- bundne selvkostfonds.

Note 9 Spesifisering av salg

(Alle tall i 1000)

Fordeling salgsinntekter 2018

Avdeling	Brutto		Netto
	Salgsinntekter	Utsatt inntekt*	Salgsinntekter
Adm.bygget	34		34
Administrasjon	165		165
Avløpsrensing	42 682		42 682
Forbrenningsanlegg	124 182	2 111	122 071
Avfallshåndtering	41 100	-670	41 770
Vannverket	33 638		33 638
Forr.område avløp	19 351	1 846	17 505
Totale salgsinntekter	261 152	3 287	257 865

*Jfr. note 2 vedrørende avsetninger og forpliktelser

Note 10 Fordringer og gjeld til eierkommunen

(Alle tall i 1000)

	2018	2017
Fordringer	19 979	19 497
Gjeld	636	25 000

Note 11 Endring av egenkapitalen

(Alle tall i 1000)

Oversikt EK 2018

Konto	Navn	UB 2017	Res.disp. 2017	Resultat 2018	UB 2018
2050	EK FA	-98 713	-2 215		-100 928
2051	EK RA	-65 723			-65 723
2052	EK VA	-30 304			-30 304
2053	EK AH	-20 157	-2 600		-22 757
2054	EK BA	4 210			4 210
2060	Kalk.rente	-1 833	-1 275		-3 108
	Sum	-212 520	-6 090		-218 610
Resultat	FA		-6 799	-7 787	-7 787
næring	AH		-8 087	-8 364	-8 364
	RA		-111	165	165
	VA		-55	58	58
	Res. kalk. rente		-1 275	-1 846	-1 846
	Forretn.dr. avløp		2 237	3 288	3 288
	Overført Fredrikstad kommune			-8 000	
	Disponert til økt biogassbruk				
	Energigjenvinningsanlegget				
			-14 090	-8 000	-14 486
	Sum egenkapital i regnskapet	-226 610	-14 090	-14 486	-233 096

Note 12 Selvkostavregning Fredrikstad kommune

(Alle tall i 1000)

Avregning for 2018	Vann	Avløp	Renov-	
			asjon	Totalt
Avskrivninger	6 335	5 856	1 893	14 084
Renter	2 602	669	332	3 603
Korreksjon kalkulatorisk rente *	165	1 762	238	2 166
Personalkostnader	6 230	12 743	6 770	25 743
Driftskostnader	19 254	24 836	13 831	57 921
Herav indirekte kostnader	2 891	4 272	2 846	10 009
Totalt	34 586	45 867	23 063	103 516
Selvkost FK	34 586	45 867	23 063	103 516
Innbetalt i året	32 373	41 840	14 570	88 782
Innbet. andre			7 000	7 000
Tot inntekter	32 373	41 840	21 570	95 782
Selvkostoppgjør 2018	-2 214	-4 027	-1 494	-7 734

*Korreksjon kalkulatorisk rente er differansen mellom den faktiske rentekostnaden foretaket har i forbindelse med selvkostaktivitetene i 2018, og beregnet kalkulatorisk rentekostnad iht. selvkostforskriften. Kalkulert rentekostnad beregnes av alle anskaffelser, uavhengig av finansieringsform.

Note 13 Oversikt selvkostfonds

(Alle tall i 1000)

Selvkostfond pr avgiftsområde

	UB 2017		2018		UB 2018
	Renter	Avregning	Renter	Avregning	
Renovasjon	-9 707	-215	1 494	-8 429	
Vann	-6 118	-121	2 214	-4 025	
Avløp	-448	16	4 027	3 595	
	-16 274	-320	7 734	-8 859	

Note 14 Oversikt over finansiering av nyanskaffelser

(Alle tall i 1000)

Anl.nr.	Navn	Avdeling	2018	Lån	Drift
217	Printer	6	67		67
602	Ristdele FA	12	2 089		2 089
612	Nytt prosessstyri	14	104	104	
616	Frekvensstyring	14	206	206	
617	Mekaniske forty	11	2 050	2 050	
711	Kullfilter VA	14	6	6	
712	RA 2020	11	1 386	1 386	
Sum			5 907	3 751	2 156

Nedenfor vises årets resultatregnskap delt opp i selvkost, næring og totalt:

	2018 Næring	2018 Selvkost	2018 Totalt
Salgsinntekt	165 370 442	88 781 915	261 152 197
Annen driftsinntekt	13 157 926	6 999 840	13 157 926
Sum driftsinntekt	178 528 368	95 781 755	274 310 123
Varekostnad	-29 452 575	-20 732 915	-50 185 490
Lønnskostnad	-42 452 082	-25 742 753	-68 194 835
Avskrivning	-12 773 687	-14 084 146	-26 857 833
Nedskrivning	-4 134 626	0	-4 134 626
Annen driftskostnad	-72 806 331	-37 187 744	-109 994 075
Sum driftskostnad	-161 619 301	-97 747 558	-259 366 859
Driftsresultat	16 909 066	-1 965 803	14 943 264
Inntekt fra investering i aksjeselskap	1 625 000	0	1 625 000
Renteinntekter	2 406 075	0	2 406 075
Andre finansinntekter	29 388	0	29 388
Rentekostnader	-2 823 659	-3 603 085	-6 426 744
Andre finanskostnader	-45 882	0	-45 882
Resultat før selvkostavregning	18 099 988	-5 568 888	12 531 100
Overføring selvkostfond	0	7 734 450	7 734 450
Endring kalkulatorisk rente	1 845 866	-2 165 561	-319 695
Ordinært resultat før skattekostnad	19 945 854	1	19 945 855
Skattekostnad	-5 460 581		-5 460 581
Årsresultat	14 485 272	1	14 485 274

Note 15 Skatt

Årets skattekostnad fordeler seg på:	2018	2017
Betalbar skatt	5 164 013	4 892 686
Endring utsatt skatt	296 569	690 650
Årets totale skattekostnad	<u>5 460 582</u>	<u>5 583 336</u>
Beregning av årets skattegrunnlag:	2018	2017
Ordinært resultat før skattekostnad	19 945 856	19 673 302
Permanente forskjeller	-1 468 592	-1 288 823
Endring i midlertidige forskjeller	3 974 965	2 001 714
Årets skattegrunnlag	<u>22 452 229</u>	<u>20 386 193</u>
Betalbar skatt (23% for i år, 24% for i fjor) av årets skattegrunnlag	5 164 013	4 892 686
Oversikt over midlertidige forskjeller	2018	2017
Driftsmidler	-115 318 308	-111 738 747
Netto pensjonsforpliktelse som er ført i balansen	-5 762 769	-5 367 365
Netto midlertidige forskjeller pr 31.12	<u>-121 081 077</u>	<u>-117 106 112</u>
Utsatt skattefordel (-)/Utsatt skatt (+) (22% for i år, 23% for i fjor)	-26 637 837	-26 934 406

De permanente forskjeller i beregningen ovenfor er knyttet til de deler av foretakets resultat som ikke omfattes av skattereglene.

Årets endring i utsatt skatt på kr 296 569 består av følgende:

- 23% av endring i midlertidige forskjeller i løpet av 2018:	-914 242
- effekt av endret skattesats på midlertidige forskjeller:	1 210 811

Kontantstrømoppstilling

	Note	2018	2017
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter			
Resultat		19 945 855	19 673 302
Periodens betalte skatt		-4 892 687	-7 413 152
Ordinære avskrivninger		26 561 264	25 355 182
Nedskrivning anleggsmidler		4 134 626	1 681 487
Endring i varelager		-541 444	-1 079 954
Endring i kundefordringer		4 963 046	-14 805 647
Endring i leverandørgjeld		2 320 288	22 455 651
Endring i andre tidsavgrensingsposter		-710 727	706 787
Endring balanseført pensjonsforpliktelse		1 140 822	1 850 516
Endring andre avsetninger for forpliktelser		-10 406 074	-1 054 721
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		<u>42 514 969</u>	<u>47 369 451</u>
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter			
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler		-127 073 801	-33 608 028
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		<u>-127 073 801</u>	<u>-33 608 028</u>
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter			
Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld		-23 112 500	-18 776 250
Overskudd disponert til biogass- og energigjenvinning		0	-12 460 515
Utbetalinger av konsernbidrag		-8 000 000	-8 000 000
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		<u>-31 112 500</u>	<u>134 213 235</u>
Netto kontantstrøm for perioden		<u>-115 671 332</u>	<u>147 974 658</u>
Kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse		211 665 207	63 690 548
Kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt		<u>95 993 875</u>	<u>211 665 206</u>
<i>Denne består av:</i>			
Bankinnskudd m.v.	note 8	<u>95 993 875</u>	<u>211 665 207</u>
		0	-1

Østfold kommunerevisjon IKS

Org.nr. 987 952 423

Til Bystyret i Fredrikstad kommune

Kopi:
Kontrollutvalget
Administrasjonssjef
Styret

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av særregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert særregnskapet FREVAR KF som viser et overskudd på kr 14 485 274. Særregnskapet består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og noter til særregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende særregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir i det alt vesentlige en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til FREVAR KF per 31. desember 2018, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler, tilleggsbestemmelser i kommuneloven, forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av særregnskapet*. Vi er uavhengige av kommunen, herunder foretaket, slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av informasjon i foretakets årsrapport, men inkluderer ikke særregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av særregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av særregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og særregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi viser til avsnittet «Konklusjon med forbehold om årsberetningen».

Styret og daglig leders ansvar for særregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide særregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med regnskapslovens regler, tilleggsbestemmelser i kommuneloven, forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak og god kommunal regnskapskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll den finner nødvendig for å kunne utarbeide et særregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av særregnskapet må ledelsen ta standpunkt til foretakets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for særregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig av virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av særregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at særregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgjøre en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på særregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver vises det til:

www.nkrf.no/revisjonsberetninger

Uttalelse om øvrige lovmessige krav*Konklusjon med forbehold om særbudsjett*

Ved foretakets driftskostnader er det betydelige avvik mellom regnskap og regulert særbudsjett. Vi viser til redegjørelsen på side 18 i foretakets årsrapport.

Basert på vår revisjon av særregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi, med unntak av forholdet beskrevet i avsnittet ovenfor, at de disposisjoner som ligger til grunn for særregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i særregnskapet stemmer med regulert særbudsjett.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av særregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om særregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med særregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av særregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av kommunens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

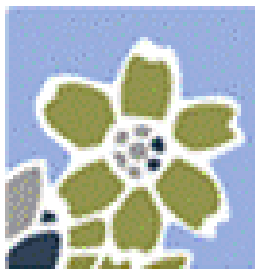
Rolvøy, 28.2.2019

Jolanta Betker

Jolanta Betker

Oppdragsansvarlig revisor

Intertek

FREVAR KF har vært sertifisert siden nov. 2000

FREVAR KF – Fredrikstad vann, avløp og renovasjonsforetak
Postboks 1430, 1602 Fredrikstad
Habornveien 61, 1630 Gamle Fredrikstad

Tlf.: 69 35 73 00 www.FREVAR.no

Design og trykk: AKRS og HEMB

Vedtatt av bystyret 20.06.2019